

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
D E C I Z I E

15 aprilie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în componența:

președinte – Petru Ursache,

judecători – Nicolae Gordilă, Ghenadie Nicolaev, Constantin Alerguș, Vladimir Timofti,

a judecat în ședință publică recursul ordinar declarat de către inculpatul, Borș Petru și avocatul său, Modval Ion, împotriva sentinței Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 03 iunie 2013 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 decembrie 2013, în cauza penală în privința lui,

Borș Petru Vladimir, născut la 10 martie 1968, originar și domiciliat mun. Chișinău, com. Băcioi str. Sfatul Țării, 1.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. în prima instanță din 07.12.2013 pînă la 03.06.2013

2. în instanța de apel din 05.07.2013 pînă la 03.12.2013

3. în instanța de recurs din 04.02.2014 pînă la 15.04.2014

Procedura de citare a fost legal executată.

S-au prezentat:

Procurorul, Sergiu Crîjanovschi, care a solicitat respingerea recursului.

Inculpatul, Petru Borș, care a solicitat admiterea recursului.

Avocatul, Cornelia Gorencu, care a solicitat admiterea recursului.

Partea vătămată, Andrei Iacub, care a solicitat admiterea recursului.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 03 iunie 2013, Borș P.V. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 152 alin. (1) CP la amendă în mărime de 250 unități convenționale.

2. Potrivit sentinței, Borș P.V. la 06.10.2012, în jurul orei 20.30, aflându-se în stradă, în preajma casei nr. 1 situate pe str. Sfatul Țării, com. Băcioi, mun. Chișinău, în rezultatul unui conflict apărut din cauza nerestituirii în termen a unei remorci, i-a aplicat intenționat lui Iacub Andrei, o lovitură cu pumnul în regiunea capului, urmată de o lovitură cu o bătă din lemn în regiunea mâinii drepte și a capului, cauzându-i acestuia, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 3152-D din 19.11.2012, vătămare corporală medie.

Acțiunile lui Borș P.V. au fost încadrate în baza prevederilor art. 152 alin. (1) CP, adică, *vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art. 151, dar care a fost urmată de dereglarea îndelungată a sănătății.*

3. Nefiind de acord cu sentința, procurorul a declarat apel, în care a solicitat casarea parțială a acesteia, rejudecarea cauzei potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care lui Borș P.V. să-i fie aplicată în baza art. 152 alin. (1) CP, pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani, în

baza art. 90 CP, să-i fie suspendată executarea pedepsei pe un termen de probă de 1 an, invocând blîndețea pedepsei și netemeinicia aplicării art. 79 CP, luînd în considerație că inculpatul nu a recunoscut vina și pe caz nu au fost stabilite circumstanțe atenuante.

3.1 Sentința menționată a fost contestată cu apel de către inculpat și apărătorul acestuia, avocatul Modval Ion, în care s-a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu pronunțarea unei noi hotărîri de achitare, pe motiv că există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și anume faptul că inculpatul s-a aflat în legitima apărare. În motivarea apelului s-a invocat:

- instanța de fond eronat a apreciat probele administrate la caz;
- instanța de fond nu a luat în considerație că inculpatul a acționat în lipsa vinovăției, fiind constrâns de situația creată și de pericolul grav pentru sănătatea sa, în condițiile legitimei apărări;
- instanța de judecată a neglijat faptul că organul de urmărire penală a fost anunțat de către inculpat.

În cadrul examinării cauzei în instanța de apel inculpatul și avocatul acestuia precum și partea vătămată au înaintat cereri, în care au solicitat încetarea procesului penal în baza art. 276 alin. (1) și (5) CPP, în legătură cu împăcarea părților. La cerere a fost anexat și acordul de împăcare dintre partea vătămată și inculpat din 12.11.2013.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 decembrie 2013, apelul inculpatului și apărătorului a fost respins ca nefondat, iar apelul procurorului a fost admis, casată sentința în latura penală și pronunță o nouă hotărîre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care lui Borș P.V. în baza art. 152 alin. (1) CP, i-a fost aplicată pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 1 an. În baza art. 90 CP, i-a fost suspendată executarea pedepsei pe un termen de probă de 1 an, cu obligarea să nu-și schimbe domiciliul fără permisiunea organului competent.

Pentru a pronunța această hotărîre instanța de apel a reținut că la pronunțarea sentinței instanța de judecată corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a ajuns la concluzia că inculpatul a săvârșit infracțiunea imputată lui.

Astfel, vina lui Borș P.V. în comiterea infracțiunii incriminate lui este demonstrată pe deplin de următoarele probe: declarațiile părții vătămate, martorilor Iacub S.A., Iacub E.V., Iacub I.P., Cerescu V.I., Pruteanu S., Borș N.V., Donciu I.M., procesul-verbal de consemnare a plîngerii lui Iacub Andrei din data de 06.11.2012, procesul-verbal de cercetare la fața locului din data de 07.11.2012, raportul de expertiză medico-legală nr. 3152/D din 14.11.2012, informația telefonică parvenită la CPs. Botanica, mun. Chișinău de la CNPSMU din 06.10.2012, înregistrată cu nr. 15370.

Reieșind din sistema de probe analizată și apreciată instanța de apel a considerat că acțiunile inculpatului se încadrează în componența de infracțiune, prevăzută de art. 152 alin. (1) Cod penal.

Fiind audiat în cadrul instanței de apel inculpatul și-a susținut declarațiile sale date anterior, a recunoscut parțial vina, solicitînd totodată încetarea procesului penal în privința sa pe motiv că s-a împăcat cu partea vătămată, ultima neavînd față de el careva pretenții de ordin material sau moral.

Depozițiile inculpatului precum că s-a apărut de partea vătămată, instanța de apel le-a apreciat critic deoarece sunt fără suport probant.

Astfel, instanța de apel a constatat că, inculpatul nu s-a aflat în stare de legitimă apărare, deoarece într-adevăr între partea vătămată și inculpat s-a inițiat o ceartă în care ei s-au înjurat unul pe altul după ce inculpatul a lovit partea vătămată, apoi ambii s-au dus pe la casele sale, unde s-au înarmat, partea vătămată a luat un hârleț, iar inculpatul a luat o bătă de lemn, ieșind înafara curților lor, în drum, ambii având scop de a aplica unul altuia lovituri și astfel, inculpatul i-a aplicat intenționat părții vătămate, o lovitură cu pumnul în regiunea capului, urmată de o lovitură cu o bătă din lemn în regiunea mâinii drepte și a capului, cauzându-i ultimului, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 3152-D din 19.11.2012, vătămare corporală medie.

Instanța de apel a considerat inadmisibilă cererea părților de a înceta în cadrul instanței de apel, procesul penal în privința inculpatului pe motivul împăcării părților, deoarece conform Recomandării nr. 56 din 11.04.2013 „Cu privire la aplicare a art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților” prin reglementarea în art. 109 CP a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, este considerat că legiuitorul a avut în vedere ca moment final, este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Acest înțeles al legii rezultă din construcția și plasamentul procedurilor ce le parcurge cauza penală pusă pe rol.

Conform Codului de procedură penală Titlului II, intitulat "JUDECATA", cuprinde capitolele I-VI. Dintre acestea, Capitolul III reglementează judecarea cauzei penale în prima instanță, procedură, care este descrisă în amănunte în patru secțiuni. Secțiunea a 4-a este dedicată anume unei faze speciale a procedurii de judecare - "Deliberarea și adoptarea sentinței".

Prin urmare, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de alin.(1) art. 109 CP, cu excepția celor prevăzute de alin.(1) art. 276 CPP. Imposibilitatea de a admite împăcarea părților la următoarele căi a procesului penal, cai ordinare de atac - Apelul și Recursul, rezultă din prevederile art.230 CPP, care stipulează în alin. (2) că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Fazele următoare a judecării cauzei sânt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv și în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale.

Astfel, în cadrul examinării cauzei în privința lui Borș P.V. s-a constatat că în instanța de fond chestiunea despre împăcarea părților nici nu s-a pus în discuție, nefiind posibilă în cazul dat încetarea procesului penal în privința inculpatului pe motivul împăcării părților în cadrul examinării cauzei în ordine de apel.

La aplicarea felului și măsurii de pedeapsă inculpatului, instanța de apel a considerat că instanța de fond neîntemeiat a aplicat pedeapsa sub formă de amendă penală în sumă de 250 u.c., reținând circumstanțe excepționale conform art. 79 CP.

Instanța de apel a constatat că în speță circumstanțe excepționale n-au fost stabilite, mai mult ca atât, după cum se vede din declarațiile inculpatului date în cadrul instanței de fond, dânsul nici nu a recunoscut vina integral.

Din aceste considerente, inculpatul trebuie să poarte răspundere penală pentru faptele săvârșite și îndreptarea și reeducarea lui este posibilă, doar cu aplicarea pedepsei sub formă de închisoare pe un termen de 1 an, însă, ținând cont că îndreptarea și reeducarea lui este posibilă fără izolarea lui reală de societate, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii conform prevederilor art. 90 CP, cu fixarea unui termen de probă de 1 an.

5. Împotriva deciziei, în termen legal, a declarat recurs ordinar inculpatul și avocatul Modval Ion, solicitând casarea hotărârilor judecătorești adoptate în cauză și dispunerea achitării inculpatului, pe motiv că există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și anume inculpatul s-a aflat în legitima apărare, fapta nu a fost săvârșită de el. Recurentul invocă temeiurile de casare prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 12) Cod de procedură penală, criticând hotărârile judecătorești adoptate pe caz sub următoarele aspecte:

- instanța de apel incorect a constatat imposibilitatea împăcării părților la etapa examinării cauzei în instanța de apel, pînă la retragerea completului de judecată în deliberare;

- instanța de apel eronat a apreciat circumstanțele cauzei, precum și probele administrate pe caz;

- instanța de apel nu a dat apreciere acțiunilor părții vătămate;

- instanța de apel a neglijat faptul că organul de urmărire penală a fost anunțat de către inculpat;

- în acțiunile inculpatului lipsește latura subiectivă, el, aflîndu-se doar în legitimă apărare.

În instanța de recurs inculpatul și partea vătămată au susținut cererea de împăcare înaintată în instanța de apela părților cu încetarea procesului penal în cauză.

6. Judecînd recursul declarat în raport cu actele cauzei și analizînd legalitatea și temeinicia hotărârilor recurate prin prisma cazurilor de casare invocate, conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, potrivit căruia instanța de recurs examinează cauza numai în limitele motivelor de casare, prevăzute în art. 427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnatului, Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat urmează a fi admis din alte motive, după cum urmează:

Colegiul constată că, instanța de fond și de apel, a examinat complet și obiectiv probele administrate la dosar, verificîndu-le sub aspectul pertinenței și concludenței, atât pe cele obținute în procesul urmăririi penale cât și în cadrul ședințelor de judecată, cât ale apărării atât și ale acuzării, fapt ce face, ca concluzia instanțelor de judecată privind vinovăția lui Borș P.V. în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod Penal, să fie justă și întemeiată.

Conținutul probelor și valoarea lor probatorie a fost analizată desfășurat și minuțios în textul hotărârilor instanței de fond și apel, precum și în pct. 4 al prezentei

decizii, care în coroborare demonstrează vina inculpatului în fapta incriminată, astfel Colegiul, consideră justă concluzia instanțelor de judecată referitor la corectitudinea stabilirii stării de fapt și calificării acțiunilor inculpatului în baza art.152 alin. (1) Cod Penal, *vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art. 151, dar care a fost urmată de dereglarea îndelungată a sănătății*. Analizând materialele cauzei supuse judecării, Colegiul constată că careva temeii de achitare a inculpatului nu sunt prezente.

Cu privire la argumentele invocate de recurenți prin care se solicită achitarea inculpatului pe motiv că în acțiunile lui lipsește latura subiectivă, el, aflându-se doar în legitimă apărare, instanța de recurs le consideră neîntemeiate, deoarece instanțele de fond și de apel și-au argumentat detaliat concluzia sa privitor la vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii menționate.

În cadrul examinării cauzei în instanța de recurs, cât inculpatul atît și partea vătămată, au solicitat încetarea procesului penal în legătură cu împăcarea părților.

La acest capitol, Colegiul consideră necesar de menționat că, la 12.11.2013, în cadrul examinării cauzei în instanța de apel au fost depuse de către partea vătămată și inculpat cereri cu solicitarea încetării cauzei penale, în legătură cu împăcarea părților (f.d. 152,153), fiind anexat și acordul de împăcare din 12.11.2013 (f.d. 151).

Prin decizia sa instanța de apel a considerat inadmisibilă cererea părților de a înceta în cadrul instanței de apel, procesul penal în privința inculpatului pe motivul împăcării părților. În argumentarea acestei soluții Curtea de apel a indicat: *„conform Recomandării nr. 56 din 11.04.2013 „Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților” prin reglementarea în art. 109 CP a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, este considerat că legiuitorul a avut în vedere ca moment final, este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Acest înțeles al legii rezultă din construcția și plasamentul procedurilor ce le parcurge cauza penală pusă pe rol*.

Conform Codului de procedură penală Titlului II, intitulat *“JUDECATA”*, cuprinde capitolele I-VI. Dintre acestea, Capitolul III reglementează judecarea cauzei penale în prima instanță, procedură, care este descrisă în amănunte în patru secțiuni. Secțiunea a 4-a este dedicată anume unei faze speciale a procedurii de judecare - *“Deliberarea și adoptarea sentinței”*.

Prin urmare, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de alin.(1) art. 109 CP, cu excepția celor prevăzute de alin.(1) art. 276 CPP. Imposibilitatea de a admite împăcarea părților la următoarele căi a procesului penal, cai ordinare de atac - Apelul și Recursul, rezultă din prevederile art.230 CPP, care stipulează în alin. (2) că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Fazele următoare a judecării cauzei sînt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv și în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale.

Astfel, în cadrul examinării cauzei în privința lui Borș P.V. s-a constatat că în instanța de fond chestiunea despre împăcarea părților nici nu s-a pus în discuție, nefiind posibilă în cazul

dat încetarea procesului penal în privința inculpatului pe motivul împăcării părților în cadrul examinării cauzei în ordine de apel”.

Instanța de recurs consideră că poziția Curții de Apel la această chestiune este eronată din următoarele considerente:

Deși, Curtea de Apel la motivarea soluției sale, corect s-a referit la Recomandarea nr. 56 din 11.04.2013 „Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților”, însă greșit a aplicat în speța dată reglementările normei prevăzute de art. 109 Cod penal, deoarece în conformitate cu acest articol, momentul pînă cînd poate avea loc împăcarea părților, legiuitorul a avut în vedere momentul cînd cauza se judecă de către instanța de fond, cînd completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Mai mult ca atît, reglementările acestui articol se aplică la *„infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II–VI din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală”*.

În cazul supus judecării Colegiul constată aplicabile reglementările prevăzute la art. 276 Cod de procedură penală, din motivul că:

Conform art. 276 alin.(1) Cod de procedură penală: Urmărirea penală se pornește numai în baza plîngerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin.(1), 153, 155, 157, 161, 173, 177, 179 alin.(1) și (2), 193, 194, 197 alin.(1), 198 alin.(1), 200, 202, 203, 204 alin.(1), 246¹, 274 din Codul penal, precum și al furtului avutului proprietarului săvîrșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta. La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate în prezentul alineat, urmărirea penală încetează. Procedura în astfel de procese este generală.

Raportînd norma dată la speța în cauză, Colegiul specifică faptul că urmărirea penală pe cazul dat a fost pornită în baza plîngerii părții vătămate Iacob A.D. (f.d.5)

Conform art. 276 alin. (5) Cod de procedură penală: La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate în alin.(1), urmărirea penală încetează. Împăcarea este personală și produce efecte doar dacă intervine pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești.

Prin sintagma “pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești” legislatorul și-a spus cu claritate voința pînă cînd poate interveni împăcarea părților în privința infracțiunilor prevăzute de alin.(1) art.276 Cod de procedură penală. În conformitate cu art.466 alin. (2) Cod de procedură penală, hotărîrea primei instanțe rămîne definitivă:

- 1) la data pronunțării, cînd hotărîrea nu este supusă apelului și nici recursului;
- 2) la data expirării termenului de apel:
 - a) cînd nu s-a declarat apel în termen;
 - b) cînd apelul declarat a fost retras înăuntru termenului stabilit;
- 3) la data retragerii apelului și încetării procedurii de apel, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de apel;
- 4) la data expirării termenului de recurs, în cazul hotărîrilor nesupuse apelului sau dacă apelul a fost respins:

a) cînd nu s-a declarat recurs în termen;

b) cînd recursul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit;

5) la data retragerii recursului declarat împotriva hotărîrilor menționate la pct.4) și încetării procedurii de recurs, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de recurs;

6) la data pronunțării hotărîrii prin care s-a respins recursul declarat împotriva hotărîrilor menționate la pct.4).

Așa dar, conform procedurii penale, împăcarea poate interveni, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 276 alin.(1) Cod de procedură penală, oricînd în cursul procesului penal: la urmărirea penală, în instanța de fond, de apel, de recurs - dacă pentru unele infracțiuni nu există cale apelului, dar numai pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii. Momentul pînă la care poate să intervină împăcarea părților este retragerea completului de judecată pentru deliberare, ce are loc atunci cînd instanța de fond se înlătură în deliberare pentru a pronunța sentința, la fel și atunci cînd instanțele de apel ori de recurs, se retrag în deliberare pentru pronunțarea deciziei aspra apelului, după caz, aspra recursului declarat împotriva deciziei instanței de apel.

Rezumînd cele expuse mai sus, Colegiul precizează că conform materialelor cauzei, cererea de încetare a procesului penal în legătură cu împăcarea părților a fost înaintată la etapa examinării cauzei în instanța de apel, pînă la retragerea completului de judecată în deliberare pentru pronunțarea deciziei asupra apelului, adică la etapa și la momentul prevăzut de legislația în vigoare, fiind prezente condițiile de admitere a cererii de împăcare a părților cu încetarea procesului penal, prevăzute la art. 276 alin. (5) Cod de procedură penală. Ca urmare, Colegiul constată netemeinicia soluției instanței de apel de inadmisibilitate a cererii de încetare a procesului penal în privința inculpatului, pe motivul împăcării părților.

Sub acest aspect, instanța de recurs menționează că argumentul invocat de către partea apărării în recurs, în acest sens, și-a găsit confirmare și se atestă că, instanța de apel nu a constatat și apreciat circumstanțele de drept privind încetarea procesului penal în privința inculpatului, pe motivul împăcării părților, în strictă conformitate cu prevederile normelor de procedură penală și de drept material.

Mai mult ca atît, legislatorul la pct. 11) alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală a prevăzut ca temei pentru declararea recursului, „a intervenit împăcarea părților în cazul prevăzut de lege”, ceea ce confirmă temeinicia încetării procesului penal în urma împăcării părților nu doar la etapa judecării cauzei în instanța de fond, dar și la judecarea cauzei în instanța de apel și recurs.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, instanța admite recursul, casează hotărîrea atacată și dispune încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod.

Considerentele enunțate mai sus, determină Colegiul lărgit, să admită recursul din alte motive și să caseze total sentința primei instanțe și decizia instanței de apel, în privința lui Borș P.V., cu încetarea procesului penal, în legătură cu împăcarea părților.

7. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către inculpatul Borș Petru și avocatul său, Modval Ion, casează total sentința Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 03 iunie 2013 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 decembrie 2013, și dispune încetarea procesului penal în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, în privința lui Borș Petru Vladimir, în legătură cu împăcarea părților.

Decizia este irevocabilă, pronunțată public la 13 mai 2014, ora 09.50.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Nicolae Gordilă

Ghenadie Nicolaev

Constantin Alerguș

Vladimir Timofti